

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุตบุญพะหวต The Creation of Painting Theme “Bun Pha Wet”

เอนก พลโยธา¹

Anek Phonyotha¹

Received: November 16, 2020

Revised: December 17, 2020

Accepted: December 22, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ 2 ประการดังนี้ 1) เพื่อศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญพะหวตในภาคอีสาน 2) เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุตบุญพะหวต เทคนิคการระบายสีอะคริลิคบนผ้าใบ โดยมีวิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การทำภาพร่างต้นแบบ ดำเนินการสร้างสรรค์พัฒนาผลงาน และสรุปผลการสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญพะหวตในภาคอีสาน เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน มีความเป็นมาช้านาน ยึดถือปฏิบัติและสืบสานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียกว่า “ฮีตบ้านคองเมือง” หรือ “ฮีตสิบสองคองสิบสี่” ที่มุ่งให้ผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับชุมชนและหมู่บ้านของตน ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นประเพณีที่สำคัญในรอบ 12 เดือน สำหรับบุญพะหวตเป็นงานบุญประจำเดือนสี่ เป็นบุญประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ หรือเรียกว่า บุญมหาชาติ จากสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดง่าย จึงทำให้ผู้วิจัยชื่นชอบในความสนุกสนานผูกพันกับวิถีประเพณีและได้เกิดเติบโตมาในท่ามกลางประเพณีอีสานที่ตึงาม จึงได้เกิดความรู้สึกต้องการถ่ายทอดประเพณีอีสานที่ทรงคุณค่า โดยผู้วิจัยเลือกนำบุญพะหวตหรือบุญเดือนสี่ มาบันทึกทำเป็นผลงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าถ่ายทอด

¹ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ (anek.2019.05@gmail.com)

ความรู้สึกแสดงออกถึงงานบุญผะเหวด ที่เป็นบุญใหญ่ของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุดบุญผะเหวด เทคนิคการระบายสีอะครีลิคบนผ้าใบ จำนวน 4 ชิ้น ซึ่งมีแรงบันดาลใจมาจากประเพณีบุญผะเหวด มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิคการระบายสีอะครีลิคบนผ้าใบ เพื่อสื่อให้เห็นถึงวิถีของผู้คน ความเชื่อ ความศรัทธาในบุญประเพณีไม่ว่าจะเป็นลักษณะของกลุ่มคน เครื่องแต่งกาย บรรยากาศในงานบุญและแสดงให้เห็นความงดงามของบุญประเพณีในภาคอีสาน ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้พบว่า การแสดงเนื้อหาเรื่องราวงานประเพณีบุญผะเหวด ที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนในด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่เกี่ยวกับการกำหนดพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานบุญผะเหวด ที่เป็นภาพประทับใจ สามารถสะท้อนเนื้อหาเรื่องราวตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ทุกประการ

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์, จิตรกรรม, บุญผะเหวด

Abstract

The three purpose of this creative artwork thesis are as follows
1) to relayway of life and tradition, Isan Culture people it has since ancient Situated on foundation goodness of Buddhism 2) to create Thai artwork, painting, technique, Paint Acrylic on canvas to reflected emotional, feeling, amusement, unity get along well are harmonious Northeastern people. “twelve months Merit ”to help people munificent joint activities to the society and the village “twelve months Merit” the environment is natural. Way of life is simple. It makes the creator feel like fun. And was born and raised in Isan. It has been felt. I want to communicate the Isan tradition. The authors selected Bun Pha Wet It is a painting that gives value and a sense of

merit. The great merit of the Roi-Et. The creator took the tradition of merit, which is one of twelve merit. The merit of tradition in the East to create a traditional Thai painting. With acrylic paint techniques to convey the way of people, faith in tradition. Whether it is a group of people. Costume the atmosphere in the ceremony and show the beauty of the traditions in the East. The result of the creation of this thesis. The presentation of Bhattacharya's traditions in acrylic paintings demonstrates a unique identity in the art of composition.

About the rituals in the merit. Impressive can reflect the content of the story for the purpose of creativity in all respects. To presented the works of art to the public in the form of exhibition.

Keywords: The Creation, Painting, Bun Pha Wet

บทนำ

คำว่า “ผะเหวด” เป็นสำเนียงของชาวอีสาน ซึ่งหมายถึง พระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดกซึ่งมีจำนวน 13 กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึง พระเวสสันดรผู้ซึ่งบำเพ็ญเพียรอันยิ่งใหญ่ด้วยวิธีบริจาคนาน หรือทานบารมีในชาติสุดท้าย หรือมหาชาติของพระพุทธองค์ ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

งานบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้านด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียวนั้น อานิสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความสุขตามพุทธคติ ปัจจุบันงานบุญผะเหวดยังหาได้ทั่วไปเกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน ภายในงานจะมีขบวนแห่พระเวสสันดรหลายขบวน และนิยมทำขนมจิ้น(ชาวอีสานเรียกข้าวปุ้น) จำนวนมากเพื่อนำมาเลี้ยงแขกบ้านแขกเมือง

ความสำคัญ บุญผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน ถือว่าเป็นประเพณีการบริจาคน้ำครั้งยิ่งใหญ่ ก็พอจะอนุมานได้ถึงสภาพทั่วไป ของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานรวดต้นเดือน 3 พุทธศาสนิกชนจะเก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติและในงานนี้ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และบำเพ็ญคุณงามความดีจะได้อันสืบไปเกิดในภพหน้าที่ดี

โดยทั่วไปชาวอีสาน จะจัดทำบุญผะเหวด ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงระหว่างเดือน 3 เดือน 4 ไปจนถึงกลางเดือน 5 โดยเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด จะจัดประเพณีบุญผะเหวดในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคมทุกปี โดยจะมีวันรวมตามภาษาอีสาน เรียกว่า วันโสมบุญ พุทธศาสนิกชนมาช่วยกันจัดตกแต่งศาลาหรือสถานที่ที่จะทำบุญ จัดเตรียมเครื่องสักการะ ดอกไม้ รูปเทียน ข้าวพันก้อน มีการตั้งธงใหญ่ ไว้แปดทิศ และมีศาลเล็ก ๆ เป็นที่เก็บข้าวพันก้อน และเครื่องควหาวน สำหรับ ผีเปรต และมารรอบ ๆ ศาลาจะแขวนผ้าผะเหวดที่แสดงเรื่องราวของพระเวสสันดร ตั้งแต่กัณฑ์ที่ 1 ถึงกัณฑ์สุดท้าย พิธีกรรมสำคัญอีกหนึ่งอย่างในการจัดงานบุญผะเหวดหรืองานเทศน์มหาชาติคือ นิยมที่อัญเชิญพระอุปคุต มาปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดเหตุเภทภัยอันตรายทั้งปวง และให้โชคลาภ พุทธศาสนิกชนในการทำบุญมหาชาติ จึงมีการแห่พระอุปคุต ซึ่งสมมุติว่า อัญเชิญมาจากสะดือทะเล

สาระบุญผะเหวด หรืองานบุญมหาชาติ คืองานมหากุศลให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลชนมนุษยชาติ เป็นสำคัญ ดังนั้น บรรพชนชาวไทยอีสานแต่โบราณ จึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำความดี และได้อนุรักษ์สืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมา จนถึงอนุชนรุ่นหลังที่ควรเห็นคุณค่าและอนุรักษ์เป็นวัฒนธรรมสืบไป

นอกจากนี้ยังเป็นการสังสรรค์ ระหว่างญาติพี่น้องจากแดนไกลดั่งกับคำ

กล่าวที่ว่า “กินข้าวปุ้น เอาบุญผะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ” ชาวอีสาน มีรากฐานมาจากความเชื่อของศาสนา ที่ปรับให้เข้ากับจารีตพื้นบ้านและยังให้ความนับถือกับผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม ชาวอีสานจึงยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียกว่า “ฮีดบ้านคองเมือง” หรือ “ฮีดสิบสองคองสิบสี่” ที่มุ่งให้ผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับสังคมและหมู่บ้านของตน ฮีดสิบสองคองสิบสี่เป็นประเพณีที่สำคัญในรอบ 12 เดือน จากสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย จึงทำให้ผู้วิจัยรู้สึกชื่นชอบในความสนุก และได้เกิดเติบโตมาในท่ามกลางประเพณีอีสาน จึงได้เกิดความรู้สึกว่า อยากสื่อสารประเพณีอีสานที่ยังหลงเหลืออยู่ โดยผู้สร้างสรรค์เลือกนำบุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่มาบันทึกทำเป็นงานจิตรกรรมที่ให้คุณค่าและความรู้สึกถึงงานบุญผะเหวดที่เป็นบุญใหญ่ของชาวร้อยเอ็ด หรือบุญประจำจังหวัด ซึ่งเป็นรากฐานของผู้วิจัย โดยสร้างสรรค์ผลงานจากความชื่นชอบความสนุกของงานบุญ จึงเลือกสื่อสารในรูปแบบผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสาน
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุตบุญผะเหวด เทคนิคการระบายสีอะครีลิคบนผ้าใบ

วิธีการศึกษา

1. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 ข้อมูลภาคเอกสาร ได้รวบรวมข้อมูล ข้อมูลผลงานของศิลปิน สื่ออินเทอร์เน็ต

หนังสือฮีดสิบสองคองสิบสี่ ประวัติความเป็นมาของบุญผะเหวด งานบุญต่าง ๆ เพื่อศึกษาในเรื่ององค์ประกอบงานจิตรกรรมไทย การสร้างงานศิลปะ

ที่จำเป็นต้องนำส่วนประกอบต่าง ๆ มาสร้างงานโดยจัดองค์ประกอบภาพเพื่อให้เกิดความลงตัวและสมบูรณ์

คำว่า องค์ประกอบ ความหมายว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นสิ่งใหญ่หรือส่วนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องประกอบทำให้เกิดเป็นรูปขึ้นใหม่ โดยเฉพาะฉะนั้นสรุปได้ว่าองค์ประกอบก็คือการนำเอาส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญมาประกอบกันมาจัดให้เป็นความงามและเรื่องราวที่ประทับใจมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวคิด

1.2 ข้อมูลภาคสนาม จากประสบการณ์โดยคนอีสานแต่เกิดและการเฝ้าสังเกตการดำรงชีวิตของคนอีสาน ที่แสดงออกซึ่งความรักความอบอุ่น ความสนุก ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของคนอีสาน ก่อให้เกิดความประทับใจ โดยการแสดงออกด้วยท่าทาง จึงได้บันทึกภาพถ่ายวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสาน การเคลื่อนไหวของคน เครื่องแต่งกายชาวอีสาน บ้านเรือนชนบทอีสาน วัด พระพุทธรูป และบรรยากาศโดยรอบสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีกรรมใช้ในการดำรงชีพ ใช้เครื่องมือที่ใช้ในงานบุญมาวิเคราะห์เพื่อค้นหารูปทรงที่จะมาตอบสนองแนวเรื่องและความคิดที่ต้องการสื่อสาร

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์หาความชัดเจนของแก่นเรื่อง/โดยการนำข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลเอกสารและรูปแบบผลงานศิลปกรรมของศิลปิน ที่ส่งอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานในแนวความคิด แนวเรื่องวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานที่มีรากฐานมาจากความเชื่อของศาสนาพุทธ และจารีตพื้นบ้านตลอดจนความเชื่อดั้งเดิมของคนในบริเวณนี้ทำให้ชาวอีสานยังคงยึดมั่นผูกพันอยู่ในจารีตประเพณีตลอดมา โดยเน้นวิเคราะห์ถึงเรื่องราวบุญผะเหวด ในรูปร่างลีลา ท่าทางที่สวยงาม มาวิเคราะห์หาความเหมาะสมในการตอบสนองแนวความคิดให้ชัดเจนของเรื่องราว

2.2 การวิเคราะห์เพื่อค้นหารูปแบบ รูปทรง/สัญลักษณ์ โดยการนำข้อมูลจากการบันทึกภาพนิ่งด้วยกล้อง จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม

ในแง่มุมต่าง ๆ กัน มาวิเคราะห์และสรุป แล้วจัดทำเป็นภาพร่างโดยวิธีการสร้างภาพร่างจากข้อมูลภาพถ่าย ใส่รายละเอียดจัด องค์ประกอบใหม่ให้เกิดความสมบูรณ์ ความสมดุล ความมีเอกภาพ จังหวะและรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสมจนได้ความงามทางด้านการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์

2.3 การวิเคราะห์เพื่อค้นหาเทคนิค กลวิธี เพื่อตอบสนองแนวเรื่อง นำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์ทั้งภาพถ่ายและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาร่าง (Sketch Drawing) เพื่อค้นหารูปแบบ เทคนิคที่จะสร้างสรรค์ผลงานเป็นงานจิตรกรรม โดยเทคนิควิธีการนำเสนอด้วยสื่อครีลิบบนผ้าใบ

3. ขั้นตอนการจัดทำภาพร่าง ทำภาพร่างต้นแบบบนกระดาษ ค้นหารูปลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวของผลงาน สร้างสรรค์ ประมวลผลภาพร่างด้วยดินสอและปากกาในหลาย ๆ รูปแบบแล้วนำมาวิเคราะห์ตรวจสอบ ถึงองค์ประกอบทัศนศิลป์เพื่อคัดเลือกภาพร่างนั้นมาขยายเป็นผลงานจริงในขั้นต่อไป

4. ขั้นตอนการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน

4.1 จัดทำข้อมูลเป็นภาพร่าง โดยการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ภาคเอกสารและภาคสนามมาสรุป แล้วจัดกระทำเป็นภาพร่างโดยวิธีการสร้างภาพร่างจากข้อมูลภาพถ่าย ใส่รายละเอียดจัดองค์ประกอบใหม่ให้เกิดความสมบูรณ์ ความสมดุล ความมีเอกภาพ จังหวะและรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสมจนได้ความงามทางด้านการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์

4.2 การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวจากศิลปินที่ได้รับแรงบันดาลใจ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ ได้พัฒนาผลงานตนเองและแก้ปัญหาในงาน เพื่อให้การสร้างสรรค์ผลงานตรงตามจุดมุ่งหมายและชัดเจนในเนื้อหา เพื่อพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายจนเป็นผลงานของผู้สร้างสรรค์

5. ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาผลงาน

การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์นั้น ในผลงานชุดบุญผะเหวด ได้ผ่านการพัฒนาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยสร้างสรรค์แนว

งานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ จึงได้ผ่านการวิเคราะห์การแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดี เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จะเป็นตัวอย่างการทดลองหนึ่งของผู้ที่ศึกษางานศิลปะได้พัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ต่อไป การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ชุดบุญผะเหวด เป็นผลงานเพื่อการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเท่านั้น ยังไม่ถือว่าเป็นงานศิลปะที่สมบูรณ์ไร้ที่ติ แต่เป็นกรณีที่เน้นการศึกษาผลงานศิลปะอย่างเป็นขั้นตอน มีการทำงานที่เป็นระเบียบ แบบแผน ที่ถูกต้อง

6. สรุปผล

ผลงานการสร้างสรรค์ ชุดบุญผะเหวด ที่ได้ผ่านการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา ในประเพณีบุญผะเหวด เป็นภาพบรรยากาศทั้งดงามที่ประทับใจเกิดความต้องการที่จะถ่ายทอดเรื่องราวโดยการสร้างสรรค์ผลงานเป็นจิตรกรรมไทยแนวประเพณี โดยเทคนิคสีอะคริลิคบนผ้าใบ ในรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานเฉพาะตน โดยการนำข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนาม มาจัดองค์ประกอบ รูปร่าง ให้ตรงจุดมุ่งหมายกับแนวเรื่องของการสร้างบรรยากาศในรูปแบบใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ความชัดเจน รวมทั้งภาพรวมที่ทำให้เกิดอารมณ์ของผลงาน

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสาน

จากการศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสาน เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน มีความเป็นมาช้านาน ยึดถือปฏิบัติและสืบสานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน งานบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียวนั้น อาณิสสจะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความสุขตามพุทธคติ ชาวอีสานยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียก

ว่า “ฮิตบ้านคองเมือง” หรือ “ฮิตสิบสองคองสิบสี่” ที่มุ่งให้ผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับชุมชนและหมู่บ้านของตน ฮิตสิบสองคองสิบสี่ เป็นประเพณีที่สำคัญในรอบ 12 เดือน บุญผะเหวดหรือบุญมหาชาติ เป็นบุญประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย จึงทำให้ผู้วิจัยชื่นชอบในความสนุกสนาน ผูกพันกับวิถีประเพณีและได้เกิดเติบโตมาในท่ามกลางประเพณีอีสานที่งดงาม จึงได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดประเพณีอีสานที่ทรงคุณค่า โดยผู้วิจัยเลือกนำบุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่ มาบันทึกทำเป็นผลงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าถ่ายทอดความรู้สึกแสดงออกถึงบรรยากาศในงานบุญผะเหวด ซึ่งปัจจุบันงานบุญผะเหวดยังสามารถหาได้ทั่วไปเกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน แต่จัดยิ่งใหญ่และเป็นบุญประจำปีของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ภายในงานจะมีขบวนแห่ พระเวสสันดรหลายขบวน และมีการทำขนมจีน (ชาวอีสานเรียกข้าวปุ้น) มากมายมาเลี้ยงแขกบ้านแขกเมือง ความสำคัญบุญผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮิตสิบสอง ของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องทาน ก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ก็พอจะอนุมานได้ถึงสภาพทั่วไป ของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานราวต้นเดือน 3 พุทธศาสนิกชนจะเก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติและในงานนี้ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และบำเพ็ญคุณงามความดี จะได้ואניสงส์ไปเกิดในภพหน้าที่ดี

2. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุตบุญผะเหวด เทคนิคการระบายสีอะครีลิคบนผ้าใบ

2.1 การสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 1

ภาพที่ 1 แท่นพระพุทธรูป
ขนาด 150x200 เซนติเมตร เทคนิคสีอะครีลิค

ด้านเนื้อหาประเพณีบุญพระเวสหรือบุญเดือนสี่นั้น สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวอีสานยึดถือและปฏิบัติกันมาช้านานและอย่างเคร่งครัด ผู้วิจัยสื่อให้เห็นถึงความสนุกสนานและความงดงามของขบวนแห่ประเพณีบุญพระเวส ส่วนด้านรูปแบบ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ถ่ายทอดเป็นลักษณะงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี แสดงออกถึงลักษณะท่าทางความรู้สึกสนุกสนาน และความศรัทธาของผู้คนที่มาร่วมงานแห่บุญพระเวส ส่วนด้านเทคนิคผลงานศิลปะชิ้นนี้ค่อนข้างมีปัญหา ในเรื่องเนื้อหาที่นำเอาข้อมูลภาพถ่ายมาจัดประกอบแบบกำหนดรูปแบบจิตรกรรมไทยแนวประเพณีที่ค่อนข้าง

ข้างไม่เข้ากัน การกำหนดรูปแบบบรรยากาศของงาน การสร้างสรรค์ตัวละครที่ไม่สอดคล้องต้องกัน แต่มีการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างสีสันของผู้คนที่เด่นขึ้นมา

2.2 การสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 2

ภาพที่ 2 ฟังเทศน์มหาชาติ

ขนาด 150x200 เซนติเมตร เทคนิคสีอะครีลิค

ด้านเนื้อหาผลงานชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตอนฟังเทศน์มหาชาติ โดยชาวอีสานมีความเชื่อว่าถ้าหากว่าฟังเทศน์ครบทั้งหมัดวันเดียว และจัดเตรียมเครื่องคาย (บูชา) ได้ถูกต้อง ก็จะได้เกิดในศาสนาพระอริยมะตไตรย แต่ถ้าหากตั้งเครื่องคาย (บูชา) ไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดอาเพศและสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ตามมา จึงทำให้ทุกคนในหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับงานนี้อย่างมาก โดยจะมาทำพิธีร่วมกันอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อระลึกถึงพระเวสสันดร พระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญเพียรบารมีชาติสุดท้ายของพระองค์ก่อนจะเสวยชาติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภายหลัง ส่วนด้านรูปแบบ ในการสร้างสรรค์ผลงานที่ถ่ายทอดเป็นลักษณะงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ท่าทางของผู้คนที่มาร่วมฟังเทศน์งานบุญผะเหวด ความรู้สึกที่ศรัทธา

ส่วนด้านเทคนิค เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบเพื่อสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกความศรัทธาของบรรยากาศการ ฟังเทศน์ ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่สีหน้าท่าทางอารมณ์ของผู้คนที่มาฟังเทศน์

2.3 การสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 3

ภาพที่ 3 วันโฮมบุญ

ขนาด 150x200 เซนติเมตร เทคนิคสีอะครีลิค

ด้านเนื้อหาผลงานวันโฮมบุญ พุทธศาสนิกชนมาช่วยกันจัดตกแต่งศาลา หรือสถานที่ที่จะทำบุญ จัดเตรียมเครื่องสักการะ ดอกไม้ ธูปเทียน ข้าวตอก อย่าง ละพนัก่อน มีการตั้งธงใหญ่ ไว้แปดทิศ และมีศาลเล็ก ๆ เป็นที่เก็บข้าวพนัก่อน และ เครื่องคาวหวานสำหรับผีเปรตและมาร รอบ ๆ ศาลาการเปรียญจะแขวนผ้าฉะเหวด เป็นเรื่องราวของพระเวสสันดร ตั้งแต่กัณฑ์ที่ 1 ถึงกัณฑ์สุดท้าย การจัดงาน ประเพณีบุญฉะเหวดที่ถือว่าจัดได้ยิ่งใหญ่ เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจะ จัดประเพณีบุญฉะเหวดในช่วงสัปดาห์แรก ของเดือนมีนาคม ของทุกปี ในชื่องาน “กินข้าวปุ้น บุญฉะเหวด ฟังเทศน์มหาชาติ” ส่วนด้านรูปแบบ ในการสร้างสรรค์ ผลงานที่ถ่ายทอดเป็นลักษณะงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ท่าทางของผู้คนที่

มี เพื่อสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก ความสามัคคี กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ของชาวไทยอีสาน ส่วนด้านเทคนิคสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิคสีอะคริลิคบนผ้าใบ ปัญหาที่พบในผลงานงานชิ้นนี้อยู่ที่สีหน้าอารมณ์ ของผู้คนที่มาโฮมบุญที่มีรายละเอียดบางส่วนไม่สอดคล้องกับบรรยากาศของงานบุญ

2.4 การสร้างสรรค์ผลงานระยะที่ 4

ภาพที่ 4 วันโฮมบุญ

ขนาด 150x200 เซนติเมตร เทคนิคสีอะคริลิค

ด้านเนื้อหาบุญพะหวัด หรืองานบุญมหาชาติ คืองานมหากุศล ให้รำลึก ถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลชนมนุษยชาติ เป็นสำคัญ ดังนั้น บรรพชนชาวไทยอีสานแต่โบราณ จึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำ บำเพ็ญ และได้อนุรักษสืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมา จนถึงอนุชนรุ่นหลังที่ควรเห็นคุณค่าและอนุรักษเป็นวัฒนธรรมสืบไป ส่วนด้านรูปแบบ โดยวิธีการสร้างสรรค์ผลงานจากข้อมูลภาพถ่ายมาใส่รายละเอียดจัดองค์ประกอบใหม่ให้เกิดความสมบูรณ์ ความสมดุล มีจังหวะและรูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสมจนได้ความงามทางด้านทัศน

ศิลป์ ส่วนด้านเทคนิค สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิค
สีอะคริลิกบนผ้าใบ

สรุปผล

จากการศึกษาแนวเรื่องประเพณีบุญผะเหวดในภาคอีสาน เป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน มีความเป็นมาช้านาน ยึดถือปฏิบัติและสืบสานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน งานบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์จบภายในวันเดียวนั้น อานิสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งเป็นดินแดนแห่งความสุขตามพุทธคติ ชาวอีสานยึดมั่นอยู่ในจารีตประเพณีที่เรียกว่า “ฮีดบ้านคองเมือง” หรือ “ฮีดสิบสองคองสิบสี่” ที่มุ่งให้ผู้คนช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันทำกิจกรรมให้กับชุมชนและหมู่บ้านของตน ฮีดสิบสองคองสิบสี่ เป็นประเพณีที่สำคัญในรอบ 12 เดือน บุญผะเหวดหรือเรียกว่า บุญมหาชาติเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สะท้อนสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย จึงทำให้ผู้วิจัยชื่นชอบในความสนุกสนาน ผูกพันกับวิถีประเพณีและได้เกิดเติบโตมาในท่ามกลางประเพณีอีสานที่งดงาม จึงได้เกิดความรู้สึกต้องการถ่ายทอดประเพณีอีสานที่ทรงคุณค่า โดยผู้วิจัยเลือกนำบุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่ มาบันทึกทำเป็นผลงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าถ่ายทอดความรู้สึกแสดงออกถึงงานบุญผะเหวด ซึ่งปัจจุบันงานบุญผะเหวดยังสามารถหาได้ทั่วไปเกือบทุกจังหวัดในภาคอีสาน แต่จัดยิ่งใหญ่และเป็นบุญประจำปีของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุตบุญผะเหวด เทคนิคการระบายสีอะคริลิกบนจำนวน 4 ชั้น ซึ่งมีที่มาของแรงบันดาลใจจากประเพณีบุญผะเหวด ซึ่งเป็นบุญหนึ่งใน 12 บุญ ของประเพณีในภาคอีสาน มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิคสีการระบายสีอะคริลิกบนผ้าใบ เพื่อสื่อให้เห็นถึงวิถีของผู้คน ความเชื่อ ความศรัทธาในบุญประเพณี ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของกลุ่ม

คน เครื่องแต่งกาย บรรยากาศในงานบุญและแสดงให้เห็นความงดงามของบุญ ประเพณีในภาคอีสาน ผลจากการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้พบว่า การแสดงเนื้อหา เรื่องราวงานประเพณีบุญผะเหวด ที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนในด้านการจัดองค์ประกอบศิลป์ที่เกี่ยวกับการกำหนดพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานบุญผะเหวด ที่เป็นภาพประทับใจ ที่ได้ผ่านการค้นคว้าข้อมูล แนวคิดในการทำงานของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อการใช้ชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา ในประเพณีบุญผะเหวด เป็นภาพบรรยากาศที่งดงามที่ประทับใจเกิดความต้องการที่จะถ่ายทอดเรื่องราว โดยการสร้างสรรค์ผลงานเป็นงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ด้วยเทคนิคการระบายสีอะคริลิคบนผ้าใบ ในรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานเฉพาะตน โดยการนำ ข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนาม มาจัดองค์ประกอบ รูปร่างให้ตรงจุดมุ่งหมาย กับแนวเรื่องของการสร้างบรรยากาศในรูปชิ้นใหม่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ความชัดเจน รวมทั้งภาพรวมที่ทำให้เกิดอารมณ์ของผลงาน ในการพัฒนา กระบวนการสร้างสรรค์นั้น ในผลงาน ชุด บุญผะเหวด ได้ผ่านการพัฒนาแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จากประสบการณ์ที่ผู้สร้างสรรค์เคยสร้างสรรค์แนวงานจิตรกรรมไทยแนว ประเพณี เมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ จึงได้ผ่านการวิเคราะห์การแก้ไข ปัญหาและปรึกษาคณะกรรมการเป็นอย่างดี เพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะนี้จะเป็น ตัวอย่างการทดลองหนึ่งของผู้ที่ศึกษางานศิลปะได้พัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ต่อไป การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ชุด บุญผะเหวด เป็นผลงานเพื่อเกิดการพัฒนาของ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเท่านั้น ยังไม่ถือว่าเป็นงานศิลปะที่สมบูรณ์ไร้ที่ติ แต่เป็น กรณีที่เน้นการศึกษาผลงานศิลปะอย่างเป็นขั้นตอน มีการทำงานที่เป็นระเบียบ แบบแผนที่ถูกต้อง

อภิปรายผล

1. การสร้างสรรค์ผลงานเป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นสิ่งต่าง ๆ ในประเพณีภาคอีสานได้อีกแง่มุมหนึ่ง ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากประเพณี

ของภาคอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการ สร้างสรรค์และหาความเป็นไปได้ในการ เชื่อมโยงระหว่างจินตนาการที่แสดงให้เห็นถึง กระบวนการทางความคิดและการ ทำงานในแต่ละขั้นตอนตามลำดับตั้งแต่เนื้อหาซึ่งเป็นที่มาและแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์ตามแนวคิดตลอดจนผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2. มีความมุ่งหมายเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับชีวิตของคนชาว อีสาน วัฒนธรรมประเพณีของคนอีสาน มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งาน ส่วน องค์ประกอบการสร้างสรรค์ได้แนวความคิดในการสร้างสรรค์ได้แรงบันดาลใจจาก วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่กำเนิด มีขนบธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อความ ศรัทธา ศาสนาและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ประทับใจ

3. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตภายใต้งานประเพณีบุญผะเหวด จากประสบการณ์ ส่วนตน โดยถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกผ่านเทคนิคจิตรกรรมไทยแนวประเพณี เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทย ชุดบุญผะเหวด แสดงถึงเนื้อหาเรื่องราวบุญ ประเพณีวัฒนธรรม การดำรงชีวิต ความอบอุ่น ความสนุก และบรรยากาศต่าง ๆ ของชาวอีสาน ผู้สร้างสรรค์จึงหยิบเอาประเพณีบุญผะเหวดซึ่งเป็นบุญหนึ่งใน 12 ของบุญประเพณีในภาคอีสาน มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยแนว ประเพณี เพื่อสื่อให้เห็นถึงวิถีของผู้คน ความเชื่อ ความศรัทธาในบุญประเพณี ไม่ ว่าจะเป็นลักษณะของกลุ่มคน เครื่องแต่งกาย บรรยากาศในงานบุญและแสดงให้เห็นความงดงามของบุญประเพณีในภาคอีสาน

ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุดบุญผะเหวด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำเอกสารไปใช้ประโยชน์

เอกสารประกอบการสร้างสรรค์ ชุด บุญผะเหวด สามารถเป็นประโยชน์ ต่อผู้ที่สนใจ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบงานจิตรกรรมแบบไทย ประเพณี การนำความรู้ด้านที่มีองค์ความรู้มาสร้างสรรค์ทำให้เกิดความเข้าใจ และ

เกิดประสบการณ์ในการทำงาน งานวิจัยฉบับนี้ เป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางด้านความคิดสร้างสรรค์จากประสบการณ์ ที่ตัวของผู้วิจัยได้รับการพัฒนา วิจาร์ณ ดิชมอย่างต่อเนื่อง ผลงานและเอกสารประกอบสร้างสรรค์ในชิ้นนี้ อาจสร้างแรงบันดาลใจหรือเป็นอิทธิพล ในการสร้างสรรค์ผลงานสำหรับผู้สนใจในเรื่องและเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นการศึกษา เป็นทิศทางในการหาข้อมูลได้ง่ายขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้สร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยเทคนิคการวาดภาพด้วยเทคนิคสีอะคริลิค

2.1 การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยต้องเข้าใจในเนื้อหาที่กำลังสร้างสรรค์อย่างชัดเจน มีข้อมูลทางสภาพแวดล้อม ข้อมูลเอกสาร และอิทธิพลทางศิลปกรรม เพื่อสนับสนุนเนื้อหาแนวเรื่องและเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างง่ายขึ้น

2.2 การวางแผนในการทำงาน เช่น กำหนดระยะเวลาในการทำงานให้เหมาะสมกับงานแต่ละชิ้น มีความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการ การสร้างสรรค์ผลงาน จะได้ไม่เกิดการล่าช้าเสียเวลาในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.3 ต่อยอดและพัฒนางานผลงานเพื่อเพิ่มมูลค่าราคาของผลงาน จำหน่ายให้แก่กันสะสมผลงานทางศิลปะที่สนใจในผลงานศิลปะ หรือส่งผลงานเข้าแข่งขันการประกวดงานศิลปะ แข่งขันการประกวดผลงานศิลปกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงและเกียรติประวัติให้กับตัวเองและเป็นการนำผลงานสร้างสรรค์ของตัวเองสู่สายตาประชาชน

บรรณานุกรม

- คมคาย จินโจ. (2556). *ประเพณีบุญบั้งไฟ*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2560, จาก http://pakkhadcity.com/about_history_payataan.html
- ทิมพร น้อยคำลือ. (2552). *ศิลปะล้านคน...ธีระวัฒน์ คณะมะ*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/tastesunday/2009/11/03/en>
- ประเพณีบุญผะเหวด*. (2557). สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2560, จาก <http://boonphawade.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>
- พรชัย ไจมา. (2543). *วิภวของชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- รังสียา สัตนันท์. (2555). *การศึกษาประเพณีบุญผะเหวดที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *บุญ*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2560, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%8D#cite_ref-2
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *ประเพณี*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ประเพณี>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *พิธีกรรม*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/พิธีกรรม>
- วิถีอีสาน*. (2560). สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.lib.ubu.ac.th/html/report/ubontraditional/songkran-5.htm>
- สุภาวดี สายแวว. (2558). *ลวดลายผ้าสู่ประเพณีอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)

kp media. (2552). *ฮีตที่ 5 บุญสงกรานต์*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2560,
จาก <http://www.thaigoodview.com/node/41035>

